

VODA A MĚSTSKÉ PLÁNOVÁNÍ

Světový nedostatek vody se netýká pouze pitné vody, ale stále se zvětšuje i manko vody užitkové. Nedostatek se týká nejen průmyslových oblastí, ale i oblastí venkovských. V Evropě např. žije v 60 procentech velkoměst s více než 100 000 obyvateli na 140 mil. lidí buď přímo nebo v blízkosti území s nedostatkem nebo s nadužíváním základních vodních zdrojů. Podobné relace existují i v zázemí měst. Nevyrovnané "spotřební struktury vody" zatěžují nejen životní prostředí, ale vedou i ke konfliktům mezi městy a venkovem, který se cítí ochuzován o "své zdroje" ve prospěch měst a aglomerací. Ukazuje se, že ani technické inovace nejsou s to řešit rostoucí potřebu vody a její klesající zásoby. Hledají se proto i tzv. institucionální inovace, vycházející z městského plánování.

Problému "Voda, města a městské plánování" bylo věnováno sympozium 10.-11. dubna 1997 v Paříži pod záštitou UNESCO a ve spolupráci s francouzskou Académie de l'Eau. Středem pozornosti bylo plenární zasedání věnované organizačním problémům vztahujícím se ke zdrojům vody, k plánování jejího využívání a spotřeby a administrativnímu ošetřování celého problému. Jednání

bylo založeno na zprávách rozsáhlé společné studie o obhospodařování vody a jejího plánování ve 23 městech celého světa, od Káhiiry po Ósaku, od Sv. Petrohradu po Mexico City. Šlo především o organizační problém, jakým způsobem mají být chráněny zdroje vody, jak se mají zdroje rozdělovat a jaká administrativně-technická opatření je nutno za tím účelem přijímat.

Nové podněty pro řešení problému vodního nedostatku a snižujících se vodních zdrojů přináší nový přístup k privátním zabezpečovatelům zásobování vodou, tj. majitelům studní a ostatních zdrojů. Z globálního pohledu je to pak politika např. Evropské unie, která podporuje vědecké přístupy v řešení problematiky vody v oblasti ochrany zdrojů, zajištění distribuce a řízení vodohospodářského režimu. Žádá se řešení integrovaného obhospodařování v komplexní podobě - zdroje, rozdělování, správa vodního hospodářství - a přísné dodržování přijatých pravidel.

Pro evropské země byly zajímavé zkušenosti o správě vodního hospodářství ve Francii a Velké Británii. Byly zpracovány na základě elaborátů velkých vodáren a jejich agentur. Americké zkušenosti byly sděleny na základě zprávy z Bostonu o spolupráci

a dělbě práce mezi správci vodního hospodářství, uživateli vod a městskými plánovači.

Na základě vodní krize z 80. let byl přijat zákon "Massachusetts Interbasin Transfer Act", kterým bylo zakázáno provádět transfer vody z jedné oblasti (povodí) do jiné, pokud nebylo prokázáno, že všechny zdroje v postižené oblasti byly vyčerpány. Tím bylo dosaženo ochrany oblastí před využíváním jejich zdrojů a rozvodů ve prospěch jiných území. Šlo o prosazení opatření ve smyslu "Demand Side Management (DSM) na ochranu prvotních uživatelů. Za účelem prosazení těchto zásad jsou voleny výbory pro ochranu vod ("watershed committees") složené ze zástupců vodárenských organizací uživatelů, organizací životního prostředí a úřadů příslušné oblasti. Tyto orgány, často sousedních států v USA, jsou dávány jako příklad pro zakládání "přeshraničních" orgánů, řešících společně a "přeshraniční" problémy.

Ne všechny evropské nebo americké zkušenosti lze aplikovat i v jiných světadílech, např. v Africe nebo v Asii, avšak principy dělby práce organizací zdrojů a spotřebitelů vody jsou užitečné všude.

Vladimír Srb